

Europeiska språkdagen
26 september

EUROPEAN CENTRE FOR
MODERN LANGUAGES
CENTRE EUROPEEN POUR
LES LANGUES VIVANTES

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

SV

LARAS

RESA GENOM EUROPAS
REGIONALA SPRÅK OCH
MINORITETSSPRÅK

VÄLKOMMEN TILL LARAS ANDRA RESA GENOM EUROPA

I det här kapitlet av sin resa utforskar Lara den fascinerande världen av regionala språk och minoritetsspråk, tillsammans med några av Europas ytterligare språkskatter!

Regionala språk och minoritetsspråk (RMS) talas i delar av ett land eller särskilda områden i flera länder, ofta av en relativt liten andel av befolkningen.

RMS kan också vara icke-territoriella, det vill säga talas av grupper av människor spridda över hela Europa som inte identifierar sig med ett särskilt ursprungsland. De innefattar språk som är majoritetsspråk/officiella språk i ett annat land (såsom italienska i Slovenien). Mer än hälften av Europarådets medlemsländer erkänner officiellt RMS inom sina gränser, och det beräknas att de här språken talas av mer än 50 miljoner människor.

Med cirka 225 inhemska språk i Europa samt många språk som kommit till kontinenten genom invandring, har många RMS hård konkurrens av Europas mer dominerande språk. När ett språk upphör att användas av alla generationer och i alla aspekter av livet, och i stället blir begränsat till vissa åldersgrupper och/eller vissa områden i

samhället, finns det en risk att det hamnar i en nedåtgående spiral, som så småningom kan leda till utrotning.

Efter att ha tagit reda på mer om 46 av Europas i huvudsak "större" språk under sin första resa har Lara nu valt att gräva lite djupare och utforska språk som inte är så välkända utanför de områden där de talas. I vissa fall har de språk hon möter flera dialekter, vissa har ingen standardiserad skriftlig form och andra kan skrivas med olika skriftsystem. För många av dessa språk minskar antalet modersmålstalare. I samtliga fall har språken dock en stolt tradition och hängivna grupper av talare som försöker se till att deras språkliga arv förs vidare till kommande generationer.

Vi kan bara ge dig en kort inblick i några av Europas språk. Det finns många, många fler som vi inte har nämnt. Inte för att de är mindre viktiga eller mindre intressanta, utan helt enkelt för att vi inte kan täcka in dem alla på denna korta resa. På varje språksida finns en kort introduktion från Lara, några nyckelord, fraser och specialtecken från alfabetet, samt ett ungefärligt antal människor runt om i världen som använder språket som sitt

första- och andraspråk. Vi hoppas att du ska tycka om att följa vår guide Lara på hennes resa genom några av Europas mindre kända språk. Hennes äventyr kanske får dig att ge dig ut på en liknande upptäcktsfärd! Tack vare de senaste tekniska framstegen inom språkinläring och ett ökande antal resurser som finns tillgängliga online har det aldrig varit lättare att få en försmak av det imponerande utbudet av språk som finns i Europa. Så låt oss lära känna dem lite bättre och fira den språkliga mångfald som finns på vår kontinent!

KL
6

edl.ecml.at/sounds

Här kan du höra hur siffrorna och fraserna uttalas på motsvarande språk.

70 000

0 | 570

modersmålstalare

andraspråkstalare

Ingår också i denna bok:

YI 12 LAD 13 PAP 39 GCR 40

SPRÅK SOM LARA MÖTER PÅ SIN RESA

Det här är de språk som Lara har stött på under sina resor genom Europa - men det finns naturligtvis många fler språk i Europa och i hela världen!

Sidnummer

GD 27
SCO 28
GV 29
STH 31

KW 26
BR 25

PCD 24
WA 23
FRP 19
LLD 22
FUR 21

YEC 32
CO 17
SC 18

NDS 33
WEN 34
CSB 35

RUE 37
Bójás 36

GAG 10
CRH 8

AN 14
OC 20

AST 15
FAX 16
BER 41

Ingår även i den första boken:
Romani čhib, Internationellt teckenspråk

Språk som ingår i den första boken
("Laras språkliga resa genom Europa")

FIU

MEÄNKIELI

👤👤👤 70 000

Idag har meänkieli tre olika versioner, eller dialekter, som talas i de norra delarna av Finland, Sverige och Norge.

Ett nytt språk blommar upp

Har du hört talas om meänkieli? Meänkieli var ursprungligen en dialekt av finska, som talades i gränstrakterna mellan Sverige och Finland runt Tornedalen. År 1809, när Finland invaderades av Ryssland, blev de finsktalande i Sverige plötsligt avskurna från sina vänner i Finland. Med tiden började tornedalsdialekten förändras och utvecklades till ett eget unikt språk – meänkieli!

Historien om meänkieli ger oss några värdefulla lärdomar: den visar hur språk kan förändras och växa ifrån varandra när grupper av människor skiljs åt av geografi och politik, vilket visar att de är både motståndskraftiga och dynamiska.

Hei!

Kunka sie jaksat?

Kiitos!

Kyllä

Ei

- 1 yks
- 2 kaks
- 3 kolme
- 4 neljä
- 5 viis
- 6 kuus
- 7 seittemän
- 8 kaheksan
- 9 yheksän
- 10 kymmenen

å

ö

ä

Kuuntele, miltä nämä sanat kuulostava >>>>

Foto: Ishotellet i Jukkasjärvi, Sverige

edl.ecml.at/sounds

ANARÂŠKIELÂ SMN

👤👤👤 450

- 1 ohtâ
- 2 kyehti
- 3 kulmâ
- 4 nelji
- 5 vittâ
- 6 kuttâ
- 7 čiččâm
- 8 käävci
- 9 oovce
- 10 love

Joo

Ij

Mii kulloo?

Tiervâ!

Takkâ!

Språket hos den nordligaste ursprungsbefolkningen i Europa

De samiska språken talas av samer i de norra delarna av Finland, Norge, Sverige och västra Ryssland, precis innanför norra polartäcket. I det första häftet ("Laras språkliga resa genom Europa") fick vi lära oss om den nordsamiska som talas mest, men det finns totalt 9 olika samiska språk. Vissa av dessa är så unika att de anses vara oberoende av varandra.

På den här sidan kan du utforska ord och fraser på enaresamiska. Även om antalet personer som har enaresamiska som modersmål har minskat under de senaste decennierna, görs det ansträngningar för att få tillbaka språket. Nyligen gick till exempel en finsk dokumentärfilmare och en samisk poet samman för att skapa en onlinefrasbok som heter "Say it in Saami". På den här plattformen kan vem som helst föreslå fraser för översättning. Du kan använda verktyget för att lyssna på och jämföra fraser på nordsamiska, enaresamiska och skoltsamiska.

Och förresten, vi som talar engelska "älskar" verkligen ordet för 10 på enaresamiska!

edl.ecml.at/sounds

←←← Kuldâl tai saaniij jienâdem

Foto: Lappland, Finland

ŋ

ö

å

â

ž

š

ä

á

č

đ

KL KALAALLISUT/TUNUMIIT

👤👤👤 57 000

Grönländska har två huvudvarianter: den dominerande "Kalaallisut", eller västgrönländska, och "Tunumiit oraasiat", eller östgrönländska. Orden och fraserna på den här sidan är från Kalaallisut-dialekten.

Ett språk bland inuiterna

Grönländska är nära besläktat med andra inuitspråk, till exempel inuktitut som talas i Kanada. Visste du att begreppen "kajak" och "igloo" härstammar från grönländskan?

Detta språk anses vara ganska svårt att lära sig eftersom det har ett komplext grammatiskt system och många oregelbundna verbformer. På grönländska kan nya och riktigt långa ord skapas genom att lägga till rötter och suffix. Därför kan ett enda ord översättas till en ganska komplicerad mening på svenska. Ett exempel är ordet: "Nalaasaarusuummerujussuaraluarpunga", som betyder: "Plötsligt ville jag verkligen bara lägga mig ner och vila, men...!"

Om du vill uppleva språket kan du titta på "Fröken Smillas känsla för snö" - en film från 1997, samfinansierad av Europarådets Eurimages, som har en stjärnspäckad rollista. Flera av filmens scener är på grönländska.

Grönländska är faktiskt det officiella språket på Grönland och kvalificerar sig därför inte som ett "regionalt språk eller minoritetsspråk". Vi har dock beslutat att "tumma på reglerna" för att visa upp detta fascinerande språk - som skiljer sig mycket från andra språk som Lara stöter på under sina resor!

- 1 ataaseq
- 2 marluk
- 3 pingasut
- 4 sisamat
- 5 tallimat
- 6 arfnillit
- 7 arfineq-marluk
- 8 arfineq-pingasut
- 9 qulingiluat
- 10 qulit

æ

ø

å

⓪qaatsit allassimasut ugguuna tusakkit >>>>

Foto: Ett inuitiskt samhälle, Ilulissat, Avannaata, Grönland

edl.ecml.at/sounds

KARJALAN KIELI KRL

👤👤👤 20 000

Det finns tre dialekter av karelska: viena-, syd- och livvikarelska. Orden och fraserna på den här sidan kommer från dialekten livvikarelska.

Kyllä

Muga

- 1 yksi
- 2 kaksi
- 3 kolme
- 4 nelli
- 5 viizi
- 6 kuuzi
- 7 seiččie
- 8 kaheksa
- 9 yheksä
- 10 kymmene

Kuibo
dielot?

Terveh!

Passibo!

Har du någonsin hört talas om ett "dialekttkontinuum"?

Karelska talas i delar av Finland och i nordvästra Ryssland. Även om karelskan har vissa likheter med finskan är den mer än bara en finsk dialekt, och dess status som minoritetsspråk i Finland vittnar om detta.

Karelska är en del av vad lingvister kallar ett "dialekttkontinuum". I ett sådant kontinuum kan talare av olika dialekter (eller språk) förstå varandra. De har ofta liknande ord och grammatik, vilket gör det möjligt att kommunicera. Men ju längre bort man kommer, desto mer skiljer sig dialekterna åt, vilket gör det svårare att förstå varandra. Detta visar också att gränsen mellan språk och dialekt ibland kan vara suddig. Det finns en hel del dialekttkontinua i Europa, vilket du snart kommer att upptäcka!

edl.ecml.at/sounds

◀◀◀ Kuundele nämmä ezimerkit karjalakse

Foto: Transfigurationens kyrka, byggd utan spik och metalldelar, ön Kizhi

ä

ö

š

č

ž

Ett språk med en turbulent historia

Krimtatariskan är ett turkiskt språk som, till följd av en rad erövringar och tillströmningen av olika etnolingvistiska grupper, har genomgått flera omvandlingar. Bland annat har språket skrivits med inte mindre än 4 olika skriftsystem under sin historia: latin, kyrilliska bokstäver, arabiska och gammalturkiska.

Ett långvarigt förbud mot att studera det krimtatariska språket efter den sovjetiska regeringens fördrivning av krimtatarerna förde till och med språket nära utrotning. Detta nämns i låten "1944" av sångerskan Jamala, som vann Eurovision Song Contest för Ukraina 2016. Lyckligtvis har språket fått ett uppsving och undervisas i större utsträckning i skolorna på Krim - det har nu uppskattningsvis 580 000 talare.

Trots namnligheten tillhör krimtatariska och tatariska olika undergrupper av de kiptjakiska turkspråken, och även om det finns en betydande grad av ömsesidig begriplighet har krimtatariska fler likheter med gagauziska (sidan 10) än med tatariska (nästa sida).

Evet

Yoq

Nasılsıñız?

Selâm!

Sağ ol!

- 1 bir
- 2 eki
- 3 üç
- 4 dört
- 5 beş
- 6 altı
- 7 yedi
- 8 sekiz
- 9 doquz
- 10 on

ş

ñ

ğ

ö

â

ç

Bu sözlerniñ sesini diñle >>>>

Foto: Svalboet vid Svarta havet, Krim, Ukraina

edl.ecml.at/sounds

Historieberättandets språk

Tatariska tillhör den turkiska språkfamiljen och är ett av Europas största regionala språk med cirka 8 miljoner talare. Det talas främst i republiken Tatarstan, men det finns också tatariska samhällen i delar av Finland, Polen, Rumänien och Turkiet. Precis som sin kusin krimtatariskan har tatariskans fascinerande resa lett den genom olika skriftspråk: från arabiska till kyrilliska och latinska.

På tal om det förflutna har tatariska en unik form av preteritum som gör att talarna kan beskriva händelser som de inte var direkt inblandade i - en speciell superkraft för historieberättande! Tatariska är också ett "agglutinerande" språk, där suffix blir som delar av legoklossar, som låser upp nya och komplexa betydelser. Med dessa otroliga språkliga egenskaper är möjligheterna till historieberättande verkligen oändliga!

Әһе

Юк

TATAR TELE TT

👤👤👤 8 000 000

Ж

ә

ё

ң

ө

Хәлләр
ничек?

Сәлам!

Рәхмәт!

- 1 бер (ber)
- 2 ике (ike)
- 3 өч (өб)
- 4 дүрт (dyrt)
- 5 биш (biş)
- 6 алты (altı)
- 7 жиде (zıde)
- 8 сигез (sigez)
- 9 тугыз (tuğız)
- 10 ун (un)

edl.ecml.at/sounds

««« Сүзләрнең әйтелешен тыңла!

Foto: Sabantuy, en traditionell tatarisk festival

GAG GAGAUZ

👤👤👤 150 000

Nâbıysin?

Selâm!

Saa ol!

Ölä

Diil
(yok)

- 1 bir
- 2 iki
- 3 üç
- 4 dört
- 5 beş
- 6 altı
- 7 yedi
- 8 sekiz
- 9 dokuz
- 10 on

Ett språk, tre skriftsystem

Gagauziska talas av det gagauziska folket och tillhör den största grenen av den turkiska språkgruppen, precis som azerbajdzjanska, turkmeniska och turkiska.

Gagauziska talas i den autonoma regionen Gagauzien i Moldavien, samt i delar av Ukraina, Ryssland och Turkiet. Intressant nog återspeglas gagauzernas samexistens med andra etnolingvistiska grupper inte bara i den omfattande användningen av lånord från ukrainska, rumänska, bulgariska och ryska, utan även i skriftspråkets historia. Precis som krimtatariska och tatariska kan det gagauziska alfabetet skrivas med tre olika skriftsystem: grekiska, kyrilliska och latinska. Kan du föreställa dig det? Det är som att ha flera olika kläder att klä dina ord i, var och en med sin egen unika stil!

ț

ș

ü

i

ö

ä

ç

ê

Bu sözleri sesleyin >>>

edl.ecml.at/sounds

Foto: Violinist på en traditionell festival

KARAJ TILI KDR

80

Ett turkiskt språk möter det hebreiska alfabetet

Karaimiska är ett turkiskt språk, men talas av judiska grupper! Hur kommer det sig? Här är hela historien: de första karaimerna som utvandrade till Östeuropa, närmare bestämt till Krim, på 900-talet var ättlingar till "Gyllene hordens" imperium i Centralasien. På 1200-talet konverterade de till judendomen, men lyckades bevara sitt turkiska språk och sin turkiska kultur. Ändå skrev de med en modifierad hebreisk skrift fram till början av 1900-talet. Under 1700-talet flyttade de även till andra delar av Ukraina, Polen och Litauen.

Även om karaimiska är akut hotat spelar det karaimiska folket en viktig roll i Litauens historia, eftersom de är de gamla försvararna av slottet på ön Trakai (nu en populär plats för bland annat filminspelningar). Detta är välkänt och sätter dem i rampljuset, vilket hjälper detta samhälle att hålla sitt språk vid liv.

È

Jo

Nie bolas?

Kiuń jachszy!

Tabu ètiam!

b'

č

d'

l'

k'

g'

m'

è

š

t'

ö

ü

ž

- 1 bir
- 2 èki
- 3 üč
- 4 diort'
- 5 bieš
- 6 alty
- 7 jedi
- 8 siegiž
- 9 tohuz
- 10 on

edl.ecml.at/sounds

<<< Bu siožliarni tynlajynyz!

Foto: Trakai slott, Litauen

YI YIDISH-TAYTSH

👤👤👤 1 500 000

Det finns två stora varieteter av jiddisch: Standardjiddisch och modern chassidisk jiddisch. Orden och fraserna på den här sidan kommer från standardjiddisch.

Ett germanskt språk möter det hebreiska alfabetet

Jiddisch är ett germanskt språk som skrivs med det hebreiska alfabetet. Märkligt, eller hur? Hur gick det till? I århundraden levde judiska samhällen i Central- och Östeuropa och lärde sig det språk som talades av deras grannar. De anpassade det också till sina behov, skrev det med sitt alfabet och lade till hebreiska ord. Detta ledde till uppkomsten av jiddisch. När jiddischtalande migrerade till andra områden lärde de sig ord och grammatik från andra språk, till exempel slaviska språk, och lade till dem i jiddisch.

Idag talas jiddisch främst i vissa delar av Israel, USA och Ryssland. Det finns till och med en netflixserie som heter "Unorthodox" som handlar om ett jiddischtalande samhälle i New York! Tysktalande kanske kan förstå en del av orden och fraserna eftersom jiddisch och tyska är ganska lika. Det är fascinerande att tänka på alla de olika platser som jiddisch har nått, alla de olika språk som har påverkat det, liksom alla de språk som jiddisch har påverkat! Jiddisch är för närvarande skyddat som regionalt språk, minoritetsspråk eller icke-territoriellt språk i inte mindre än 8 europeiska länder.

- 1 עיניא (eyns)
- 2 ייווצ (tsvey)
- 3 יירד (dray)
- 4 ריפ (fir)
- 5 פניפ (finf)
- 6 סקעז (zeks)
- 7 זיבז (zibn)
- 8 טכא (akht)
- 9 נאין (nayn)
- 10 טען (tsen)

וואס מאכסטו?
(Vos makhstu?)

שלום-עליכם
(Sholem aleykhem)

דאַנק/ש'כוח
(A dank!)

יא
(Yo)

ניין
(Neyn)

האַרע, ווי די וואָרטער קלינגען >>>> (Hore, vi di vorter klingen)

Foto: Bagels har sitt traditionella ursprung i de judiska samfundet i Polen

edl.ecml.at/sounds

DJUDEOESPANYOL LAD

888 51 000

קומו סטאס?

Komo stas?

בואין דיאה

Buen Dia!

מירסי מוג'ו

Mersi Mucho!

- 1 אונו (uno)
- 2 דוס (dos)
- 3 טרי (tres)
- 4 קואטרו (kuatro)
- 5 סינקו (sinko)
- 6 שיש (sesh)
- 7 סייטי (syete)
- 8 אוג'ו (ocho)
- 9 מואיב'י (mueve)
- 10 דייס (dyes)

edl.ecml.at/sounds

כן

Si!

ס'י

No!

En ögonblicksbild av 1400-talets spanska språk i en modern värld!

År 1492, samma år som Columbus "upptäckte" Amerika, tvingades de sefardiska judarna från kungariket Spanien att lämna sitt hemland. De utvandrade så småningom till det tidigare osmanska riket (som omfattar Balkan, Turkiet samt andra delar av Central- och Östeuropa, Västasien och Nordafrika) och senare till USA, Sydamerika och Israel. Denna gemenskap förde också med sig språket ladino eller judeospanska, som idag talas i sina olika varianter av sefardiska samhällen i mer än 30 länder, med hebreisk skrift.

På sätt och vis är ladino som en ögonblicksbild av det spanska språket från 1400-talet, med influenser från de lokala språken på de platser där sefardiska grupper levde och fortfarande lever. Intressant nog talas ett språk som mer eller mindre liknar Cervantes spanska än idag på platser som Istanbul, Thessaloniki, Sarajevo, New York eller Jerusalem. Ett gammalt språk med en modern twist!

<<< Ascoltar bien alton de esas palabras

Foto: Sarejevo Haggadah-manuskriptet, en viktig judisk skrifsamling, Historiska museet i Bosnien och Hercegovina

AN ARAGONÉS

👤👤👤 11 000

- 1 uno
- 2 dos
- 3 tres
- 4 cuatro
- 5 cinco
- 6 seis
- 7 siete
- 8 ueito
- 9 nueu
- 10 diez

År 2000

Sí

No

Qué tal plantas?

Ola!

Gracias!

De grekiska klassikerna på ett oväntat språk...

Aragonska var en gång det mest talade språket i kungariket Aragonien, som ligger i den nordöstra delen av Iberiska halvön. Det fungerade som språk för kultur, administration och vardagsliv. Tack vare dess användning inom poesi och litteratur har många texter bevarats för lingvister och andra att utforska, även århundraden efter kungadömets nedgång. Redan på 1300-talet översatte Johan Ferrández d'Heredia grekiska klassiker till aragonska.

Idag talas aragonska aktivt av cirka 11 000 personer som bor i den autonoma regionen Aragonien, främst i dalgångarna i de aragoniska Pyrenéerna. Trots det relativt låga antalet talare har den aragoniska gemenskapen varit hängiven att hålla språket vid liv genom att främja och sträva efter att integrera aragonska i utbildningssystemet.

á

ñ

é

í

ó

ú

Siente o soniu d'istas frases >>>>

edl.ecml.at/sounds

Foto: Furcokanjonen, Aragonien, Spanien

- 1 un
- 2 dos
- 3 tres
- 4 cuatro
- 5 cinco
- 6 seyes
- 7 siete
- 8 ochu
- 9 nueve
- 10 diez

Si

Non

Comu tás?

Hola!

Gracies!

ASTURIANU AST

👤👤👤 110 000

Asturiskans uppgång och fall...

Asturiskan fungerade länge som lingua franca i ett vidsträckt område som sträckte sig från Asturien till Extremadura i Spanien. Asturiskan är bara ett exempel på de många språk som användes under medeltiden i de olika kungadömena på Iberiska halvön. Ambitionen att ena Spanien till en enda nation, snarare än ett lapptäcke av kungadömen, krävde att man införde ett gemensamt språk. Detta ledde till att språk som asturiskan gradvis försvann från den offentliga sfären och ersattes av kastiliansk spanska. Lyckligtvis har det nyligen blivit ett ökat intresse kring språket, vilket har lett till en ökning av antalet skolor som erbjuder kurser i asturiska!

På kartan till vänster kan du se vilka olika språk som talades på Iberiska halvön omkring år 1250. På nästa sida kan du läsa om ett annat språk som talades i ett av Spaniens tidigare kungadömen.

År 1250

ú

ó

ñ

é

á

í

edl.ecml.at/sounds

<<< Oyéi'l soníu d'estes frases

Foto: Farinatoloppet, ett extremt hinderlopp, Gijón, Spanien

FAX FALA

👤👤👤 10 000

- 1 un
- 2 dois
- 3 tres
- 4 cuatro
- 5 cinco
- 6 seis
- 7 seti
- 8 oitu
- 9 novi
- 10 de

Sí

Non

Comu
estás?

Hola!

Gracias!

Ett galiciskt-portugisiskt språk i Extremadura

Falas historia går tillbaka till 1100- och 1200-talen då galiciska nybyggare etablerade sig i Jálamadalen, som ligger i den nordvästra regionen Cáceres i Spanien. Idag finns det en blomstrande språkgemenskap på cirka 4 000 personer som kommunicerar med hjälp av denna variant av det galicisk-portugisiska språket. Om vi räknar med dem som har flyttat till olika delar av Spanien och Europa uppgår antalet talare till cirka 10 000.

Det talas huvudsakligen i bara tre städer i dalen som gränsar till Portugal. Det finns dock pågående ansträngningar för att få fala erkänt och integrera det i det lokala utbildningssystemet. För att stödja detta mål har en vetenskaplig kommitté bildats för att standardisera dess skriftsystem och få fala att övergå från ett språk som överförs muntligt till ett språk med en standardiserad skriftlig form. Om du har möjlighet att resa till Valverde del Fresno, Eljas eller San Martín de Trevellu kommer du säkert att höra detta mystiska och vackra språk talas på gatorna.

ã

é

ẽ

í

ĩ

ç

õ

ó

ũ

ü

Escuta o suiu de estas frases >>>

edl.ecml.at/sounds

Från romerska rötter till italienskt inflytande

Det korsikanska språket har sina rötter i den talade formen av latin som användes av vanligt folk i romarriket. Öns historia med olika härskare och erövrare har format språket. Efter romartiden styrdes Korsika av olika imperier som bysantinerna, frankerna, Pisa och slutligen Genua. Var och en av dessa grupper har satt sin prägel på språket och bidragit med unika beståndsdelar till dess ordförråd och grammatik.

Korsikanska är ett romanskt språk som liknar franskan, men som står ännu närmare italienskan: från 1100-talet till 1700-talet lydde Korsika under republiken Genua, en italiensk stadsstat. Denna period av långvarigt italienskt styre påverkade språket avsevärt, med låneord, grammatiska inslag och till och med litterära traditioner som antogs från italienskan. Ett exempel på detta inflytande är den korsikanska hälsningsfrasen "Bonghjornu" som låter mer som det italienska "Buongiorno" än det franska "Bonjour".

En av de mest kända talarna var Napoleon Bonaparte, som trots att han flyttade till det franska fastlandet i tidig ålder lär ha fortsatt att tala franska med en stark korsikansk accent under hela sitt liv.

Trots det relativt låga antalet talare har korsikanskan ett antal varieteter, vilket har gjort det svårt att enas om en standardiserad skriftlig form av språket. Orden och fraserna på den här sidan kommer från den nordkorsikanska dialekten.

CORSU CO

👥 150 000

lè

Innò

Và bè ?

Salute !

Ti ringraziu !

- 1 unu
- 2 dui
- 3 trè
- 4 quattru
- 5 cinque
- 6 sei
- 7 sette
- 8 ottu
- 9 nove
- 10 dece

edl.ecml.at/sounds

ì

ù

ò

ü

ì

è

à

<<< State à sente isse parolle

Foto: Utsikt vid Calanques de Piana, Korsika, Frankrike

SC SARDU

👤👤👤 1 200 000

Det finns flera dialekter av sardiska. Orden och fraserna på denna sida kommer från dialekten campidanesiska, som talas på den södra delen av ön.

- 1 unu
- 2 dus
- 3 tres
- 4 patru
- 5 cincu
- 6 ses
- 7 seti
- 8 otu
- 9 noi
- 10 dexi

eja

no

Saludi!

Cumentì stais?

Gratzias!

Vill du känna dig som en från antikens Rom?

Då är det bästa du kan göra att lära dig sardiska! Sardiska, som talas på ön Sardinien, är det äldsta romanska språket som fortfarande används. Det tros vara det levande språk som ligger närmast latin, föregångaren till alla romanska språk. Nu kommer en spännande twist: även om sardiskan delar sina rötter med latinet är det inte lätt att förstå för de flesta som har italienska som modersmål.

Med undantag för den kampanjiska dialekten har antalet personer som talar sardiska minskat avsevärt under årens lopp, främst på grund av italienskans framträdande roll. Men för att möta denna utmaning har medvetna ansträngningar gjorts för att standardisera sardiskan och flytta fram den i öns språkliga landskap.

á

é

à

è

í

ì

ó

ò

ú

ù

Ascuta su sonu de custus fueddus >>>>

Foto: Stranden Li Cossi, Costa Paradiso, Sardinien, Italien

edl.ecml.at/sounds

FRANCO-PROVENÇAL FRP

👤👤👤 140 000

Comèn te
reste?

Tchao!

Mersi!

Ouè

Na

- 1 on
- 2 dou
- 3 trî
- 4 cattro
- 5 hinc
- 6 chouï
- 7 satte
- 8 ouètte
- 9 noou
- 10 guî

edl.ecml.at/sounds

◀◀◀ Acoutta lo sòn di paròlle qui choyón

Foto: Extremskidåkning nära Mont Blanc, Europas högsta bergstopp, Italien/Frankrike

Vad ligger mellan franska och italienska?

Frankoprovensalska anses ofta, men felaktigt, vara resultatet av lån mellan standardfranska och den provensalska dialekten av occitanska (nästa sida). Det är dock mycket mer komplext än en sammanslagning av två språk! Frankoprovensalska kan ses som en mosaik av romanska språk som talas i delar av Italien, Frankrike och Schweiz. På grund av den geografiska spridningen har frankoprovensalska också olika namn, till exempel patois och arpitanska. Namnfrågan är i själva verket grundläggande i arbetet med att revitalisera språket och få det erkänt som ett självständigt språk och inte bara som en dialekt av franska och provensalska.

OC OCCITAN

👤👤👤 600 000

Orden och fraserna på den här sidan är på languedocianska, en variant av occitanska som talas på landsbygden i Frankrike. På grund av sin centrala position bland de occitanska dialekterna används den ofta som grund för en standardoccitanska.

Trubadurernas språk

Trubadurer var poeter och musiker som reste runt i Europa under medeltiden och spred sitt språk genom sånger och dikter. Många skrev och sjöng på occitanska, som en gång var mycket inflytelserikt i Europa, särskilt i södra Frankrike, samt i delar av Italien och Spanien. Det var konstens språk, på vilket många av den tidens viktiga litterära verk skrevs.

Men med tiden, när människor började tala mer franska, språket för nationella institutioner, förlorade occitanska sin prestige och blev mindre framträdande. Idag arbetar de som talar occitanska för att hålla språket vid liv, men det är utrotningshotat. Intressant nog är en av dess varieteter, aranesiska, ett officiellt språk i regionen Val d'Aran i Katalonien i Spanien. Och i staden Bayonne i Frankrike visas många skyltar till och med på tre språk: franska, occitanska och baskiska. Så det finns ingen ursäkt för att gå vilse!

Cossí vas ?

Bonjorn !

Mercé !

òc

non

- 1 un
- 2 dos
- 3 tres
- 4 quatre
- 5 cinc
- 6 sièis
- 7 sèt
- 8 uèch
- 9 nòu
- 10 dètz

è

ü

í

é

ç

ú

á

ó

ò

ï

à

Escotatz lo son d'aqueles mots >>>

edl.ecml.at/sounds

FURLAN FUR

👤👤👤 600 000

Cemût
stâstu?

Sì

No

Mandi!

Graciis!

- 1 un
- 2 doi
- 3 trê
- 4 cuatri
- 5 cinc
- 6 sîs
- 7 siet
- 8 vot
- 9 nûf
- 10 dîs

Ett språk i hjärtat av Europa

Friuliska, ett rätoromanskt språk, talas i Friuli-Venezia Giulia, Italiens nordöstligaste region, och i vissa kommuner i Veneto. Språket har vuxit fram genom århundradena i en korsväg av kulturer, där latinska, tyska och slaviska influenser möttes. Denna interaktion har bidragit till det rika och unika ordförråd och den grammatik som friuliskan har idag.

Trots att Friuli har gått igenom turbulenta perioder av invasion och okkupation har det friuliska språket alltid överlevt och skapat ett starkt identitetsband bland invånarna. Idag görs stora ansträngningar för att stärka dess användning bland yngre generationer. En regional byrå för det friuliska språket (ARLeF - på friuliska: Agenzie Regjonâl pe lenghe furlane) strävar efter att skydda och främja det friuliska språket och dess historiska och kulturella arv.

à

î

ê

ç

û

ù

è

â

ì

ò

ô

<<< Scolte il sun di chestis peraulis

edl.ecml.at/sounds

Foto: Djävulsbron, Cividale del Friuli / Cividât, Italien

LLD LADIN

👤👤👤 40 000

Det finns fem olika dialekter av ladinska. Orden och fraserna på den här sidan är från Val Gardena-dialekten.

- 1 un
- 2 doi
- 3 trëi
- 4 cater
- 5 cinch
- 6 sies
- 7 set
- 8 ot
- 9 nuef
- 10 diesc

ś

ć

ë

Co vala pa?

Hoila!

De gra!

Sci

No

En cocktail av klassiskt latin och språk från Alperna

Ladinska är ett romanskt språk som utvecklades ur en blandning av latin, som talades av romarna i slutet av första århundradet före vår tideräkning när de erövrade Alperna, och språket som talades av Dolomiternas bergsfolk vid den tiden och som kallades raetiska. Samtidigt som ladinskan har utvecklat unika egenskaper under sin 2 000-åriga historia har den kvar språkliga likheter med latin, vilket framgår av ordförrådet, grammatiken och strukturen.

Omkring 40 000 personer talar nu ladinska i fem dalar i södra Tyrolen - Val Badia, Val Gardena, Val di Fassa, Livinallongo och Ampezzo. Var och en av de dalar där ladinska talas har ett standardspråk som används för utbildning, institutionella och officiella ändamål. Det görs stora ansträngningar för att bevara och främja språket, till exempel det dagliga ladinska nyhetsprogrammet TRAIL på RAI (Italiens nationella radio- och tv-bolag) och veckotidningen "Usc di Ladins" på ladinska.

Ladinska är modersmål för den berömda kompositören, låtskrivaren och skivproducenten Giorgio Moroder, som har arbetat med bland andra Rolling Stones, Electric Light Orchestra, Led Zeppelin, Deep Purple, Queen och Elton John.

Scota su coche sona chësta paroles >>>

Foto: En ko i Alperna

edl.ecml.at/sounds

WALON WA

👤👤👤 600 000

- 1 eune
- 2 deûs
- 3 treûs
- 4 cwate
- 5 cinq
- 6 sîh
- 7 sèt'
- 8 ût
- 9 nouv'
- 10 dîh

Kimint
alez-v' ?

Bondjoû !

Mèrci !

Kan teater och folklöre hjälpa till att rädda detta språk?

Internet, TV eller teater kan vara verktyg för att sprida ett språk och säkerställa dess överlevnad. Kanske kan vallonska vara ett sådant fall! Vallonska är ett romanskt språk besläktat med franska och pikardiska, som talas i Vallonien i södra Belgien. Trots att vallonskan kämpar för att behålla sin närvaro gentemot franskan kan teatern vara vallonskans biljett till överlevnad: det finns cirka 200 företag som varje år uppträder för en publik på över 200 000 personer på detta språk. Dessa föreställningar underhåller inte bara publiken utan bidrar också till att bevara och främja det vallonska språket och den vallonska kulturen. Här kan både unga och gamla upptäcka språket - antingen som skådespelare eller åskådare. Lokala traditioner, som karnevaler och fester, spelar också en viktig roll. Låt oss hoppas att detta hjälper vallonskan att få till stånd ett ökat intresse och engagemang för språket och bli populär igen!

awè

nèni

à

å

â

ç

é

ê

ë

è

û

ô

î

ì

ö

ù

edl.ecml.at/sounds

<<< Houêtez kimint qu'on dit tos cès mots-là

Foto: Staty av Adolphe Sax, opphovsman till saxofonen, Dinant, Wallonien, Belgien

PCD PICARD

👤👤👤 700 000

wé

nan

- 1 in
- 2 deus
- 3 tros
- 4 quate
- 5 chonq
- 6 sich
- 7 siète
- 8 huit
- 9 neu
- 10 dich

Cha vo ti ?

Hé ti-lo !

Merchi
gramint !

Möt franskans syskon

Vallonskan på föregående sida är inte det enda språk som är besläktat med franskan: pikardiska är ett annat av dess syskon. Pikardiskan liknar franskan men har ändå sin egen vokabulär och sina egna uttryck, vilket gör den både nära och märkligt avlägsen för fransktalande. Tillsammans med standardfranska, pikardiska, vallonska och andra utgör de en del av det så kallade "langues d'oïl"-kontinuumet (karelska sidan 7), som sträcker sig från norra Frankrike till Belgien. Namnet "langues d'oïl" kommer från ordet "oïl", som betyder ja.

Ett annat intressant faktum är att under medeltiden var pikardiska hovspråk i grevskapet Flandern, som då var en del av det tysk-romerska riket.

Med sitt kungliga förflutna, låt oss hoppas att pikardiska också har en gyllene framtid!

Acoute kmint qu'in prononche ches mots-lo >>>>

Foto: Landsegling, Frankrike

edl.ecml.at/sounds

BREZHONEG BR

👤👤👤 210 000

Penaos 'mañ kont?

Demat!

Trugarez!

- 1 unan
- 2 daou
- 3 tri
- 4 pevar
- 5 pemp
- 6 c'hwec'h
- 7 seizh
- 8 eizh
- 9 nav
- 10 dek

Keltiska spår på den europeiska kontinenten

Visste du att det finns ett keltiskt språk som fortfarande används på den europeiska kontinenten? Det språket heter bretoniska och talas i Bretagne, en region i nordvästra Frankrike. Detta faktum gör bretonskan unik.

Bretoniska är nära besläktat med korniska och walesiska. Faktum är att språket fördes till Bretagne av keltiska talare från Storbritannien under tidig medeltid.

Ytterligare ett intressant faktum om bretoniska är att Cathlicon, den första ordboken som publicerades i Frankrike (1499), var trespråkig och innehöll bretoniska, franska och latin.

Bretonskan har lyckats behålla sin unika identitet och talas än idag. Så nästa gång du besöker Bretagne, varför inte ta lite tid, mellan att äta crêpes och andra lokala delikatesser, för att lära dig några fraser på bretoniska?

ya

ket

ñ

ù

â

ê

î

ô

û

ü

edl.ecml.at/sounds

<<< Selaouit son ar gerioù-mañ

Foto: Även om crêpes har spritts över Frankrike och resten av världen, har de sitt ursprung i Bretagne

KW KERNEWEK

👤👤👤 0 | 570

Korniska har inte några ord för "ja" och "nej". Precis som i iriska, maniska och skotsk gäliska måste du använda verbformer för att svara på en fråga.

- 1 onan
- 2 dew
- 3 tri
- 4 peswar
- 5 pymp
- 6 hwegh
- 7 seyth
- 8 eth
- 9 naw
- 10 deg

Fatla
genes?
Dydh da!
Meur ras!

Korniska: från dront till språklig Fenix

Ett exempel på ett återupplivat språk är korniskan, som en gång var vanligt förekommande i Cornwall, ett hertigdöme inom de brittiska öarna. Faktum är att keltiska språk en gång talades i stora delar av Europa av olika keltiska stammar från de brittiska öarna till floden Donaus dalgång. De flesta av dessa dog så småningom ut och deras talare assimilerades i andra omgivande språk. Det verkade som om korniskan skulle gå samma väg, eftersom den inte längre användes när människor övergick till engelska.

Men i slutet av 1900-talet började språkaktivister gå samman för att få tillbaka korniskan på rätt spår. Och de lyckades! Korniska lärs nu ut i skolorna och talas återigen av vissa cornishbor som ett andraspråk. Det liknar därmed maniska (sidan 29): ett fall av en språklig fågel Fenix som har rest sig ur askan!

Goslowgh orth son an geryow ma >>>

Foto: Sydvästra kuststigen nära Gunwalloe fiskevik, Cornwall, Storbritannien

edl.ecml.at/sounds

GÀIDHLIG GD

👤👤👤 57 000

Skotsk gäliska: språket i Alba och nästan i Kanada!

År 1850 var skotsk gäliska det tredje mest talade språket i Kanada. År 1890 lade Thomas Robert MacInnes, en kanadensare från Cape Breton, fram ett lagförslag i senaten som skulle göra det möjligt att använda gäliska i officiella sammanhang, men förslaget röstades ned. Kan du föreställa dig vilken roll gäliskan skulle ha spelat i Kanada idag om lagförslaget hade gått igenom? I ett parallellt universum kunde skotsk gäliska ha varit det huvudsakliga språk som talades på gatorna i Nya Skottland (Nova Scotia).

Men låt oss blicka bakåt. Vad är skotsk gäliska? Den har sitt ursprung hos gälerna i Irland men växte ifrån sitt systerspråk, iriska, under Medeltiden. Gäliska var huvudspråket i kungadömet Alba (det gäliska namnet för Skottland) fram till 1000-talet, men under de efterföljande århundradena begränsades dess användning till de skotska högländerna och öarna. Idag har runt 90 000 personer i Skottland kunskaper i det här språket.

Ciamar a tha thu?

Latha math!

Tha mi gu math!

- 1 aon
- 2 dhà
- 3 trì
- 4 ceithir
- 5 còig
- 6 sia
- 7 seachd
- 8 ochd
- 9 naoi
- 10 deich

edl.ecml.at/sounds

à

è

ò

ì

ù

←←← Éistibh ri fuaimean nam faclan

Foto: Dragkamp vid högländsspelen i Fochabers, Skottland

SCO SCOTS

👤👤👤 99 000 | 1500 000

Det finns fyra huvuddialekter av skotska i Skottland: den insulära, den nordliga, den centrala och den sydliga, var och en med en särskild skriftlig tradition. Orden och fraserna på den här sidan kommer från den centrala dialekten.

Hullo!
Hoo's it gauin?
Thanks!

- 1 ane
- 2 twa
- 3 three
- 4 fower
- 5 five
- 6 sax
- 7 seeven
- 8 echt
- 9 nine
- 10 ten

aye
naw

Div ye speak Scots?

Skotska framträdde som ett språk inom det skotska hovet under 1300-talet. Det var officiellt språk i det skotska kungadömet fram till unionsfördraget med England, år 1707, och det talas idag av 1,5 miljon människor i Skottland. Medan gäliska var huvudspråket på högländerna, spred sig skotskan över lågländerna, de norra öarna Orkney och Shetland, och även Nordirland, vilket gav upphov till den ulsterskotska dialekten.

Wee är ett vanligt ord som man hör i vardagliga samtal, och det är en viktig del av skotsk kultur och identitet. På skotska används "wee" för att beteckna "liten". Men ordet kan också användas för att förmedla en känsla av ömhet eller tillgivenhet. Till exempel kan en skotsk förälder säga till sitt barn, "M'on here, wee ane", som betyder "Kom hit, lilla du". På liknande sätt kan en vän säga till en annan vän, "Hoo's it gauin, wee man?", som ett uttryck för vänskaplig förtrogenhet.

Mästerpoeten Robert Burns (1759-1796) är kanske den mest kända författaren på skotska.

Listen tae the soond o thir words >>>>

Foto: Skotsk säckpipespelare klädd i traditionell högländsdräkt, Edinburgh, Skottland

edl.ecml.at/sounds

En liten ö med återfött språk

Manniska var tidigare det språk som talades mest på Isle of Man, som ligger mellan Storbritannien och Irland. Men på 1800-talet började öborna se engelskan som ett språk som kunde förbättra deras ekonomiska situation, eftersom turismen från England blev allt viktigare. Detta ledde till att manxgäliskan blev allt mindre vanlig. På 1920-talet var det bara 1,1 % av befolkningen som hävdade att de talade detta språk.

Men sedan hände något anmärkningsvärt: en grupp människor bestämde sig för att de inte ville att manniskan skulle försvinna. Från slutet av 1940-talet gjorde man inspelningar av de sista modersmålstalarna, organiserade kurser och gav ut böcker för att lära ut språket och uppmuntra till att använda det. På 1990-talet inleddes arbetet med att lära barn språket i skolorna och att främja dess användning i vardagslivet. Idag lär sig fler och fler människor att tala manniska igen och håller det levande för framtida generationer. Det är ganska coolt, eller hur?

edl.ecml.at/sounds

<<< Eaisht rish sheean ny focklyn shoh

Foto: Fyr, Isle of Man

Kys t'ou?

Laa mie!

Gura mie ayd!

Manniska, precis som korniska och skotsk gäliska, har inga ord för "ja" och "nej". Här är ett exempel på hur du skulle svara på en ja/nej-fråga på manniska: Svaret på "Gick de hem?" skulle vara "(de) gick" eller "(de) gick inte". Eller på manniska: "Jagh d dy valley? - Hie / Cha jagh."

- 1 nane
- 2 jees
- 3 tree
- 4 kiare
- 5 queig
- 6 shey
- 7 shiaght
- 8 hoght
- 9 nuy
- 10 jeih

FO FØROYSKT MÁL

👤👤👤 69 000

Ja

Nei

Hvussu
gongur?

Hey!

Takk fyri!

- 1 eitt
- 2 tvey
- 3 trý
- 4 fyra
- 5 fimm
- 6 seks
- 7 sjev
- 8 átta
- 9 níggju
- 10 tíggju

ð

ý

á

ú

æ

í

ó

ø

Lurta eftir hesum ljóðum ella orðum >>>>

En berättelse på vikingaspråk

Färöiska är nära besläktat med fornnordiska, det språk som talades av de nordiska bosättare som kom till öarna för över ett årtusende sedan, under vikingatiden. Faktum är att Färöarnas namn (Føroyar) härstammar från fornnordiskan och betyder fåröarna.

På grund av sin isolering utvecklades ett eget färöiskt språk mellan 800- och 1400-talet, som fortfarande har kvar fler drag från fornnordiskan än något annat språk förutom modern isländska. År 1380, när ögruppen blev en del av det danska riket, förklarades danska vara det officiella språket. Ändå levde färöiskan kvar i vardagslivet, invävd i ballader och folksagor. Ett omvälvande ögonblick inträffade 1937 då färöiskan ersatte danskan som officiellt skolspråk och därefter blev nationalspråk.

Öborna är kända för sina jätteslagsmål, ofta på fotbollsplanen (kanske beror det på att ingen plats på någon av de 17 öarna ligger längre bort än 5 km från havet!) och 2017 startade de www.faroeislandstranslate.com för att "konkurrera" med Googles motsvarighet. Färöiska volontärer översatte ord eller meningar live gratis och många av videorna med de översatta texterna finns fortfarande tillgängliga på webbplatsen. I dag blomstrar färöiskan på öarna igen – vilken anmärkningsvärd språklig comeback!

edl.ecml.at/sounds

SHELTA / DE GAMMON STH

👤👤👤 50 000

Ett resandespråk på Irland

Shelta eller De Gammon är ett språk som talas av irländska resandefolk eller Rilantu Mincéirí. Det är ett exempel på ett "kryptiskt" språk som utvecklades för att dess talare skulle kunna kommunicera med varandra och även för att skydda sin integritet gentemot majoritetssamhället. Det har drag av irisk gaeliska, engelska och andra språk, och har en egen grammatik och vokabulär. Faktum är att dess lexikon till största delen består av iriska, men grammatiken återspeglar huvudsakligen engelska strukturer.

En intressant aspekt av shelta är dess rika muntliga tradition som till stor del har förts vidare från generation till generation genom mun till mun-metoden. Det sägs att ordet shelta syftar på "en röst som berör (känslomässig)" och det tycker vi är en underbar beskrivning av ett språk! Fram till nyligen hade shelta ingen skriftlig form, vilket gjorde det svårt att dokumentera och studera. Därför är mycket av dess historia och struktur fortfarande okänt. Ta reda på mer om ett annat "hemligt" språk på nästa sida.

edl.ecml.at/sounds

<<< Glóri a grolan a'gresko

Foto: Lantlig grusväg på den irländska landsbygden, Irland

Cain a geels?

Grält'a!

Maa'ths!

- 1 ain / awárt
- 2 od
- 3 sikr
- 4 sakar
- 5 sukur
- 6 see
- 7 seltu
- 8 od'sakar
- 9 ayen
- 10 tal a get'ah

Stés

Ní Déis

YEC

JENISCH

👤👤👤 16 000

- 1 alet
- 2 zwis
- 3 triwas
- 4 dohlet
- 5 keh
- 6 woof
- 7 sojin
- 8 keß
- 9 deß
- 10 juhs

Gwandâ
Schein!

Hauersch
gwand?

I'h
bederch mi'!

wui

nowas

Lohs wi' di' Diewerei schallt >>>

Det finns flera jeniska dialekter i Tyskland, Österrike och Schweiz. Orden och fraserna på den här sidan kommer från den frankiska dialekten i Tyskland.

Språket på tysktalande mässor och marknader

Jeniska är erkänt som ett minoritetsspråk i Schweiz. Men precis som shelta på föregående sida var det en gång ett "hemligt" språk, särskilt vanligt bland resandefolk - den här gången bland traditionella jeniska yrken som kopparslagare, plåtslagare och tivoliartister. Om du hade sett en jonglör för ett eller två århundraden sedan hade han eller hon kanske talat jeniska.

Liksom andra kryptiska språk utvecklades inte jeniska för att underlätta kommunikationen med andra utan snarare för att hindra den. Faktum är att jeniska har förknippats negativt med språk för förhandlingar och komplotter. Men det är fel. Jeniska är mycket mer än bara ett verktyg för att bevara hemligheter: det är ett komplext språk med en distinkt vokabulär, som har en tysk grund men lånar från andra språk.

edl.ecml.at/sounds

Foto: Jonglör som leker med elden, Köln, Tyskland

PLATTDÜÜTSCH NDS

👤👤👤 70 000

Det finns många olika dialekter av lågtyska. Orden och fraserna på den här sidan kommer från den östfrisiska plattdialekten - som är en variant av den nordneder-saxiska dialekten.

ja

nee

Wo geiht di dat?

Moin!

Bedankt!

- 1 een
- 2 twee
- 3 dree
- 4 veer
- 5 fiev
- 6 sess
- 7 söven
- 8 acht
- 9 negen
- 10 teihn

Det tyska ljudskiftet

För omkring tusen år sedan skedde en betydande förändring i det tyska språket som kallas "ljudskiftet". Denna förändring hade en stark inverkan på det tyska uttalet och ordförrådet. Bland många andra förändringar ändrades ljud som "p" till "f" och "k" till "ch".

Alla tyska dialekter nedanför "Benrathlinjen", en linje som sträcker sig över norra Tyskland från väst till öst, genomgick denna ljudförändring, men inte lågtyskan (plattyskan). På lågtyska uttalas ord fortfarande på samma sätt som i den gamla språkformen.

Till exempel är det nedertyska ordet för häst, "Päerd", "Pferd" på tyska, och ordet för matlagning, "koken", är "kochen" på tyska. Om du tittar noga kanske du märker något intressant med det sista exemplet. Ja, "koken" på lågtyska låter ganska likt "cook" på engelska. Engelskan är visserligen ett germanskt språk, men genomgick inte denna ljudförskjutning, men hade sin egen uttalsförskjutning, känd som "Det stora vokaskiftet", mellan 1400- och 1700-talet. Som det mesta i livet förändras även språk!

edl.ecml.at/sounds

ß

ü

ö

ä

<<< Höör, wo disse Woorden klingen

Foto: Fiskebåtar vid lågvatten, Dorum-Neufeld, Tyskland

WEN SERBŠĆINA

👤👤👤 20 000

Det finns två varianter av sorbiska: hög- och lågsorbiska. Orden och fraserna på den här sidan kommer från högsorbiska.

Kak so wjedže?

Witaj!

Džakuju so!

Haj

Ně

- 1 jedyn
- 2 dwaj
- 3 tři
- 4 štyri
- 5 pjeć
- 6 šěsć
- 7 sydom
- 8 wosom
- 9 džewjeć
- 10 džesać

č

ń

ě

š

ž

ć

ł

ó

ř

ž

ř

ś

Śluchaj, kak tute słowa klinča >>>

Två slaviska språk med ursprung i Tyskland

Det minsta slaviska folket är sorberna (inte fysiskt förstås!). De bor i Tyskland och har sitt eget språk - eller snarare två språk. Sorbiska talas främst i Lausitz, som omfattar de östra delstaterna Brandenburg (lågsorbiska) och Sachsen (högsorbiska). Det sorbiska alfabetet är baserat på det latinska alfabetet men innehåller några ytterligare bokstäver som representerar unika sorbiska ljud. Intressant nog använder sorbiska dualis. Att tala om två personer är alltså något annat än att hänvisa till en person eller en grupp. Kanske är sorbiska det perfekta språket för par!

Sorbiskan har en lång och intressant historia, med många sagor, legender, seder, sånger och traditionella dräkter. Tyvärr talar färre och färre människor sorbiska idag. Det görs dock ansträngningar för att motverka denna trend, och vi hoppas att de kommer att bära frukt mycket snart!

edl.ecml.at/sounds

Foto: Djävulsbron, Kromlau, Tyskland

KASZĚBSCZI JÄZĚK CSB

👥 108 000

Jo

Nié

Cěz je kòl
ce częc?

Witôj!

Dzãka!

- 1 jeden
- 2 dwa
- 3 trzë
- 4 sztërë
- 5 piãc
- 6 szesc
- 7 sédem
- 8 òsem
- 9 dzewiãc
- 10 dzesãc

ą

é

ã

ô

ù

ż

ë

ò

ó

ń

ł

edl.ecml.at/sounds

<<< Slëchôj, jak brzëmiã te słowa

Foto: Kasjubisk bärnsten, bildad av fossiliserat harts, är känd för sin kvalitet och sina unika färger

Ett regionalt språk i Polen

Kasjubiska liknar polska, men dess särart visas bland annat av det faktum att det innehåller många förslaviska ord som redan har försvunnit i modern polska. Det innehåller också många lån från tyskan. Titta på tecknen till vänster för att se den slående skillnaden mot det polska språket. Det kasjubiska språket främjas av en etnisk och kulturell grupp som medvetet har utvecklat sitt litterära språk och sina kulturella traditioner - en legend säger att en nu försvunnen ras av jättar var ansvarig för att forma regionens särpräglade landskap!

Under de senaste årtiondena har det kasjubiska språket upplevt en renässans och skyddas nu av polsk lag som det enda regionala språket i Polen. Det är synligt i litteratur, musik, konst, media och framför allt i skolundervisningen. Det finns flera dussin skolor i Polen där barnen lär sig kasjubiska. Sedan 2005 har det varit möjligt att få gymnasiebetyg i kasjubiska. Böcker och tidskrifter publiceras på kasjubiska och regionala radio- och TV-program sänds på språket.

BÓJÁS

👤👤👤 ~150 000

I Rumänien överlever boyash främst genom muntlig tradition, men i Ungern och Kroatien finns det en officiell skriftlig form. Orden och fraserna nedan är skrivna enligt den ungerska standarden.

Dá

Nu

En ålderdomlig pärla i det rumänska språket

Boyash är en ålderdomlig form av det rumänska språket som talas av boyashgrupper i Rumänien, Ungern, Serbien, Kroatien, Bulgarien och andra länder. När boyashfolket migrerade tog deras språk upp influenser från de länder de bodde i, till exempel ungerska i Ungern och kroatiska i Kroatien. Detta ledde till olika samhällsnamn som "Boyash" i Ungern, "Romi Bajaši" i Kroatien och "Rudari" i Bulgarien.

Termen "Rudari", som betyder "metall" eller "malm", återspeglar boyashfolkets förfäders roll som skickliga gruvarbetare och guldvaskare.

Trots det minskande antalet modersmålstalare finns det samarbetsinitiativ i olika länder för att bevara språket. I Kroatien undervisas det i boyash i tre grundskolor och i Ungern undervisas det i boyash ända upp på universitetsnivå. Den österrikiska vetenskapsakademien har etablerat ett partnerskap med det dynamiska boyashsamhället i Wien, och liknande insatser pågår i Serbien.

- 1 unu, uná
- 2 doj, dauă
- 3 trij
- 4 pátru
- 5 sjinsj
- 6 sásză
- 7 sáptyé
- 8 opt
- 9 nauă
- 10 zesjé

Kum jésty?

Bună ziua!

Mulcumeszk!

Punyé uretyé lá vorbilyestyé! >>>

Foto: Små fiskestugor på Bokodsjön, Ungern

edl.ecml.at/sounds

РУСИНСЬКИЙ ЯЗЫК RUE

👤👤👤 624 000

En bro mellan öst- och västslaviska språk

Rutenerna har levt i århundraden runt Karpaterna, som sträcker sig från Tjeckien till Rumänien, i nära kontakt med både öst- och västslaviska språkgrupper. Det är därför deras språk, rutenska eller rusinska, som det också kallas, ibland kallas för en bro mellan de västra och östra grenarna av slaviska språk. Språket har grammatiska drag från både väst- och östslaviska språk, vilket gör det något lättare för dig att förstå och lära dig andra slaviska språk om du redan kan rutenska.

En egenskap som gör språket speciellt bland de slaviska språken är den extra vokalen som kommer från differentieringen mellan *i och *y långt tillbaka i tiden (vi pratar protoslaviska!).

айно
(aino)

ніім
(n'it)

Як ся маєш?
(iak sia maiesh?)

Дякую!
(diakuiu!)

Здоров
(zdorov)

- 1 єден (ieden)
- 2 два (dva)
- 3 три (try)
- 4 чотыри (chotyry)
- 5 пят (piat)
- 6 шість (shist')
- 7 сім (sim)
- 8 вусям (vusiam)
- 9 дивять (dyviat')
- 10 дисять (dysiat')

edl.ecml.at/sounds

<<< Послухайте далші фразы

Foto: Retezat nationalpark, Karpaterna, Rumänien

ACY ΣΑΝΝΑ

👤👤👤 0 | 9800

Cypriotisk maronitisk arabiska skrivs vanligtvis med det grekiska alfabetet, men det latinska alfabetet används också av lingvister. Orden och fraserna på den här sidan är skrivna med det latinska alfabetet.

- 1 eḡen
- 2 ḡnayn
- 3 tlaḡe
- 4 arpca
- 5 ḡamse
- 6 sitte
- 7 sapca
- 8 xmenye
- 9 tisca
- 10 caṣra

Nke-ye

Lla

Aṣ pitsay?

Salám!

Ṣukran!

ć

δ

ğ

ş

Smacu l-ḡis telli klam >>>>

När två språk blir ett

Vad händer när talare från två språkgemenskaper bor tillsammans och måste kommunicera? De lånar ofta ord från varandra för att förmedla sina budskap. Ibland föds nya språk ur denna interaktion - så är fallet med cypriotisk maronitisk arabiska.

Detta språk talas av en liten grupp människor på ön Cypern. Det är en blandning av arabiska och grekiska, vilket innebär att det innehåller ord och ljud från båda språken. Detta berodde på att arabisk- och grekisktalande under århundraden levde tillsammans på ön och började använda ord från varandras språk. Med tiden smälte dessa två språk samman och bildade ett nytt språk.

Det är ungefär som när två olika färger blandas och skapar en ny färg. Cypriotisk maronitisk arabiska har drag från två mycket olika språk, och det gör den unik!

edl.ecml.at/sounds

Ett kreolspråk i Västindien

När två eller flera språk smälter samman och bildar ett nytt språk kallas det "kreolspråk". Kreolspråk börjar ofta i förenklade former (pidgins) – som används för grundläggande kommunikation mellan människor med olika modersmål. Med tiden kan de utvecklas till kompletta språk med egna grammatiksystem och ordförråd, som ofta används av hela samhällen.

Papiamento, som är nästan unikt för de nederländska ABC-öarna i Karibien (Aruba, Bonaire och Curaçao) och vissa samhällen i Nederländerna, har utvecklats från ett grundläggande pidginspråk. I grunden är språket en afro-portugisisk kreol, som under årens lopp har vuxit i syntax och lexikon, med ökade lån från nederländska, engelska och spanska, samtidigt som det har behållit sin egen unika rytm och betydelse.

Papiamento blev ett officiellt språk vid sidan av nederländska på Aruba (2003) och Curaçao/Bonaire (2007). Detta erkännande har lett till ökade ansträngningar för att bevara och främja språket eftersom det är ett immateriellt kulturarv.

Om man redan är bekant med portugisiska eller spanska sägs det vara ganska lätt att lära sig det. Så kanske kommer du också snart att kunna säga "Mi por papia papiamentu" (Jag talar papiamento!).

PAPIAMENTO PAP

👥 300 000

Si

Nò

Kon ta bai?

Bon dia!

Danki!

- 1 unu
- 2 dos
- 3 tres
- 4 kuater
- 5 sinku
- 6 seis
- 7 shete
- 8 ocho
- 9 nuebe
- 10 dies

edl.ecml.at/sounds

ò

ñ

è

é

á

ó

ú

<<< Skucha e sonido di e palabranan aki

Bild: Foto: Karnevalsfirande, Kralendijk, Bonaire

GCR KRIYÒL

👤👤👤 134 000

A kouman
ou fika ?

Bonjou !

Grémési !

Enren

Awa

Det finns tre varianter av franskguyansk kreol. En annan variant talas i Brasilien, i delar av delstaten Amapá, som sträcker sig över gränsen mellan de två länderna.

- 1 oun
- 2 dé
- 3 trwa
- 4 kat
- 5 senk
- 6 sis
- 7 sèt
- 8 wit
- 9 nèf
- 10 dis

Födelsen av ett guyanesiskt språk

Det franska utomeuropeiska territoriet Franska Guyana har många anmärkningsvärda egenskaper: Amazonas regnskog täcker 95% av territoriet, det är den amerikanska kontinentens enda fastlandsområde som är fullt integrerat i Europeiska unionen, det har en huvudstad som är uppkallad efter en sorts peppar, "Cayenne", och det är värd för en raketuppskjutningsplats för Europeiska rymdorganisationen – belägen på platsen för en tidigare straffkoloni.

Här talas många språk. Ett av dessa är guyansk kreol, som uppstod under slaveriet. Ursprungligen var detta språk resultatet av kontakt mellan afrikanska och europeiska språk (främst icke-standardiserade franska varieteter från 1600- och 1700-talen). Samtidigt bidrog de amerikanska ursprungsspråkens språkssystem till processen. Andra språk, efter invasioner (portugisiska) men även migrationsvågor (engelska) eller territoriell närhet, har format dess lexikon.

De första skriftliga beläggen för kreol går tillbaka till 1749. År 1885 skrev Alfred Paré pou Atipa, den första romanen på franskguyansk kreol, som skildrar det dagliga livet i det guyanska samhället och fångar dess invånares anda.

Man räknar med att en tredjedel av befolkningen har franskguyansk kreol som modersmål och 15% har det som andraspråk.

ò

é

è

Kouté kouman mo-ya ka sonnen >>>

Foto: Europeiska rymdorganisationens raket Ariane, Kourou, Franska Guyana

edl.ecml.at/sounds

edl.ecml.at/languagejourney

Denna uppföljare till "Laras språkliga resa genom Europa" fokuserar till stor del på regionala språk och minoritetsspråk och syftar till att belysa den rika språkliga mångfald som finns på den europeiska kontinenten.

Den har tagits fram av Europarådets europeiska centrum för moderna språk (ECML) inom ramen för Europeiska språkdagen. Vi vill tacka alla experter som har hjälpt oss att skapa denna omfattande och informativa resurs.

För mer information om Europarådets europeiska centrum för moderna språk (ECML) och Europeiska språkdagen (EDL) se www.ecml.at.

För eventuella anpassningar eller översättningar kan du kontakta oss på information@ecml.at
© 2024, Europarådet

EUROPEAN CENTRE FOR
MODERN LANGUAGES
E C M L
C E L V
CENTRE EUROPEEN POUR
LES LANGUES VIVANTES

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

FIU SMN KL KRL CRH TT

GAG KDR YI LAD AN AST

FAX CO SC FRP OC FUR

LLD WA PCD BR KW GD

SCO GV FO STH YEC

NDS WEN CSB Bójáś RUE

ACY PAP GCR BER Sūret